

Bir Başka Suriye Analizi : Ne Babası Ne de Oğlu

İçeriği Yazan: [Gamze GÜNGÖRMÜŞ KONA](#) [1] Zaman: Cum, 26/08/2011 - 10:08

Türkiye ve Suriye arasındaki ilişkiler tarih boyunca asla ümit verici olmamıştır. Soğuk Savaş yıllarında Suriye Türkiye'yi ABD'nin Orta Doğu'daki karakolu olarak görürken, Türkiye de Suriye'nin politikasını Sovyetler'in Orta Doğu'ya ilişkin dış politikası olarak yorumluyordu. 1980'lerde, Öcalan'ın Suriye'ye kaçmasının ardından iki ülke arasındaki ilişkiler daha da kötüleşti.

Ayrıca, Suriye'nin GAP'ı baltalama girişimleri de iki ülke arasında siyasal ve diplomatik sorunlara neden oldu. Hatta Suriye'nin, GAP projesini baltalamak ve Fırat nehriyle ilgili taleplerini Türkiye'ye kabul ettirmek için PKK'yı kullanarak Türkiye'de iç savaş çıkarmaya çalıştığı dahi sıklıkla telaffuz edildi. Bu politikayla Suriye, Türkiye'nin güneydoğusunda bağımsız bir Kürt Devleti tehlikesi ortaya çıkması halinde Ankara'nın su sorunundaki direncinin kırılacağını düşünmekteydi.

Tüm bu sistemli hale getirilen Türkiye karşıtı politikalardan ise en fazla pratik fayda sağlayan Hafız Esad yönetimi olmuştur. Öncelikle, Hafız Esad Türkiye'ye yönelik düşmanlığını canlı tutarak otoriter rejimini sürdürmeyi başarmıştır. Unutulmamalıdır ki, Esad yönetimi altında, Büyük Suriye rüyasının olmadığı bir dış politika anlayışı mümkün değildi; ikinci olarak, bu dönemde Suriye, Türkiye-Suriye ilişkilerini problemli tutarak, Arap milliyetçiliği konusunda öncü ülke olmuştur; üçüncü olarak, Türkiye-Suriye arasındaki ilişkilerin sorunlu olmasından fayda sağlayarak Türk-Arap ilişkilerinin de soğuk olmasına neden olmuştur; dördüncü olarak, Türkiye'nin bölgesel bir güç olmasını önlemek için PKK'yı bir araç olarak kullanmıştır; beşinci olarak, Hafız Esad Türkiye'yle ilişkilerini problemli tutarak, ülke içindeki etnik ve siyasal çatışma potansiyelini ortadan kaldırmıştır; altıncı olarak, Suriye, ilişkilerini mesafeli tutarak kendini Türkiye'nin siyasal, kültürel ve ekonomik etki alanına girmekten korumayı başarmıştır, böylece Suriye, Türkiye'deki demokratik rejimden kendisini koruyabilmiştir; yedinci olarak, Türkiye ile arasındaki mevcut sorunları sıklıkla dile getiren Suriye, Yunanistan, Ermenistan ve İran tarafından destek görmüştür; bundan başka, Suriye su sorunu sayesinde bölgesel ve uluslararası düzeyde avantajlar elde etmiştir.

Ancak, Körfez Savaşı ve daha sonraki gelişmeler, iki ülkeyi diyalog kurmaya götürmüştür. Türkiye'nin tarafından baktığımızda, Suriye'nin Irak'a karşı Körfez İttifakı'nda ve Arap-İsrail Barış Sürecinde yer alması, Irak'ın toprak bütünlüğünü desteklemesi, ABD'nin Körfez bölgesiyle ilgili müdahaleci politikalarına karşı çıkması, Türkiye'yi Suriye hakkında iyi niyetli düşünmeye sevk eden olumlu gelişmeler olmuştur. Bu ümit verici gelişmelerden yola çıkarak Türkiye ve Suriye, bir Güvenlik Protokolü imzalamışlardır. Her iki devlet de terörizm ve terörist sızmalara karşı işbirliği yapacaklarını beyan etmişlerdir. Bundan başka, Türkiye, İran ve Suriye Orta Doğu bölgesindeki gelişmeler ve Kuzey Irak'ın geleceğini tartışmak üzere birkaç kez toplanmışlardır.

Ne yazık ki, bu iki ülke arasındaki ilişkiler 1990'ların ikinci yarısında yeniden bozulmuştur. Türk Dışişleri Bakanlığı'nın Suriye'ye 23 Ocak 1996'da verdiği notada Türkiye, Suriye'yi şu hususlarda uyarmıştır: Suriye, su soruna ilişkin kendi lehine bir çözümü Türkiye'ye empoze etmek için ayrılıkçı PKK hareketini kullanmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'nin kayıplarının baş sorumlusu, PKK'yı ve liderini

topraklarında barındıran ve destek veren Suriye'dir; Birleşmiş Milletler Yasası'nın 2/4 maddesine göre Suriye, bu hareketiyle Türkiye'nin toprak bütünlüğüne ve siyasal özgürlüğüne karşı kuvvet kullanmıştır...; Suriye PKK'nın tüm faaliyetlerini derhal durdurmalı, suçluları yargılamalı ve yardımcılarıyla birlikte Abdullah Öcalan'ı Türkiye'ye teslim etmelidir; Türkiye, PKK'nın faaliyetleri nedeniyle uğradığı zararlar nedeniyle Suriye'den tazminat isteme hakkını saklı tutar; PKK ve Öcalan'ı barındırdığı sürece Türkiye, Suriye'ye karşı her türlü önleme başvurma hakkına sahiptir. Türkiye, bu hakkını uygun gördüğü zamanda kullanacaktır...

Çeşitli girişimlere rağmen Suriye PKK'yı desteklemekten vazgeçmemiş ve 1999 Eylül'ünde, dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Türk hükümeti adına şu açıklamayı yapmıştır: "Türkiye, Suriye ile iyi ilişkiler konusunda elinden gelen çabayı gösterdi. Suriye, Türkiye'nin 1983 yılından beri mücadele ettiği PKK sorununun temel kaynağıdır. Türkiye, Suriye'nin bu tutumuna cevap verebilecek güçtedir. Türkiye eğer Suriye'den beklediği karşılığı almazsa her türlü tedbiri almaya hak kazanacaktır". Bu uyarının ardından Öcalan Suriye'yi terk etmek zorunda kalmıştır.

Bu özetten de anlaşılacağı üzere Türkiye-Suriye ilişkileri hemen her dönem krizlere gebe olmuştur. Ancak, içinde bulunduğumuz süreçte yüzleşilen kriz bu güne dek yaşanan tüm krizlerin niteliğinden farklıdır. Türkiye; özgürlük, değişim, sosyal adalet ve demokrasi gibi taleplerle başkaldıran halka karşı Beşar Esad yönetiminin hukuk dışı bastırma girişimlerini eleştirmiş hatta Esad hükümeti politikası sonucunda karşılaşılabilecek tüm sonuçları kendi iç meselesi olarak kabul edeceğini ilan etmiştir.

Bu bağlamda, mevcut süreçte Suriye meselesi; ister Amerika'nın İran'ı Orta Doğu'da yalnızlaştırarak, İsrail karşısında direncini kısmen de olsa törpülemek için başlattığı bir girişimin sonucu olsun, ister tüm Orta Doğu'yu siyasi ve ekonomik nüfuz alanları bağlamında yeniden düzenleme planlarının bir parçası olsun, ister Türkiye'nin bu süreci destekler tavrının bir neticesi olsun, tüm bu rezervlerimize rağmen, bu güne dek Suriye ile yaşadığımız tüm siyasi krizler hatırlandığında; hükümetin Suriye'ye yönelik keskin tavrını bu olumsuz tarihsel süreç dikkate alınmadan, hatırlanmadan eleştirmek pek de hakkaniyetli olmasa gerek.

Gamze Güngörmüş KONA

gamze.kona@politikadergisi.com

Yorumlar

Değerli hanımefendi, tarihsel

İçeriği Yazan: Alphan TELEK Zaman: Cum, 26/08/2011 - 13:03

Değerli hanımefendi, tarihsel olarak yaptığınız yorumlara şüphe yok ancak Türkiye-Suriye ilişkileri, Türkiye'nin değişen içsel ve dışsal düzeni, iç ve dış dinamikleri ve tabii ki yeni şartlar, olgular yukarıda yaptığınız yorumlardan farklılığını gerektirmektedir. Siz 10 yıl evvel ne söylenmişse bugün aynı olguları sıralama derdindeyiz ve bu tavrınız ne yazık ki Türkiye'de, içeride baskıcı politikalarla dışarıda ise emperyalist oyunlara onay verir niteliktedir. Suriye'ye müdahaleyi onaylamak ve desteklemek içeride Odatv operasyonu ve komutan tasfiyesini desteklemektir. Dışarıda saldırganlaşan Türkiye'nin içeriği unutacağını ve düzlemek istediğini yok sayabilir miyiz? Mücadele bütün olarak verilir. Yazınız ne bir bütünlük, ne bir dinamizm ne de bir ilerlilik içermektedir ve bu noktada yaptığınızı zihinsel karmaşa yaratma açısından son derece tehlikeli bir adım olarak görmekteyim. Öte yandan böylesi bir dönemde, savaş propagandası ve dış-iç haber dezenformasyonunun yaşandığı demek istiyorum, yazınızda ifade ettiğiniz yorumları yapmak medyanın ve elbette siyasi iktidarın ve bilfiil düzenin sizi etkisi altına aldığına işaret eder, akıntıya karşı durmanın ve öncü olmanın gerektirdiklerini hatırlatırım. Saygılarımla.

Saygıdeğer Gamze

İçeriği Yazan: Edgar ŞAR Zaman: Cum, 26/08/2011 - 16:42

Saygıdeğer Gamze Hanım;

Yazınızın son paragrafına kadar bahsettiğiniz tarihsel olgular, kuşkusuz doğrudur. Bunlara itiraz etmek niyetinde değilim. Fakat size gayet samimi olarak özellikle son paragrafta belirttiğiniz sonuçlara katılmadığımı belirtmek isterim. Öyle ki söz konusu bulguya kadar ele aldığınız tarihsel süreçte, mevcut iktidarın dönemindeki Türkiye-Suriye ilişkilerini es geçmekle kalmamış, aynı zamanda uluslararası ilişkilerin değişmeye ve dinamik olmaya mecbur olan gelişmeler çerçevesinde ilerlediğini göz önünde bulundurmamış olduğunuzu düşünüyorum.

Türkiye'nin Suriye ve diğer komşularıyla yürüttüğü ilişkiler Davutoğlu başta olmak üzere bu iktidarın tüm dışişleri bakanları döneminde, sizin tüm yazınızda bahsettiğiniz tarihsel olgulara rağmen başka türlü yürütülmüştür. Bunun sebebi olarak maalesef Türkiye'nin bu dönemde uluslararası politikalarını belirlerken ulusal çıkarlarından önce sistemin devamını önemsemesi ve günümüzde güya liberal olarak düzenlenen uluslararası siyasetin aslında saf olarak böyle olmadığını farkedememesi/farketmezlikten gelmesi olarak almalıyız.

Suriye olan ilişkilerimize ilişkin son gelişmelere bakılırsa, aslında bunu hakikaten destekleyenlerin bile kendilerini haklı göstermek için sizin kullandığınız yolu kullanmadıkları açıktır. Öyle ki Türkiye Hariciyesi'nin hiçbir resmi kaynağı, "sabrımız taşıyor" söylemlerini geçmişteki olaylara bağlamamaktadır. Çünkü bunun tutarsız olacağının bilincindediler. Aksi takdirde yıllardır iktidarları boyunca yürüttükleri ilişkileri haklı ve masum çıkarma şanslarını tamamen kaybedeceklerini bilmektedirler.

Bu çerçevede, Ortadoğu'daki gelişmeleri bir bütün olarak düşündüğümüzde, sistemin kendini koruması adına yapılan bir takım kudretli faaliyetin farkına varmaktayız. Özellikle bu süreci Suriye'ye nispetle daha evvel yaşamış olan Mısır ve Libya'daki şu günlerde gerçekleşen gelişmeler bunu bir kez daha doğrulamaktadır. Aynı zamanda bu olayı bu ülkelerin herhangi birince yerinde incellersiniz, bu tezimin doğruluğunu görürsünüz.

Sonuç itibarıyla, hükümetin yıllardır uluslararası politikalarını belirleme sistemini göz önünde bulundurduğumuzda ne onların "bizim iç meselemiz" demeleri, ne de sizin 20.yüzyıldaki Türkiye-Suriye ilişkilerinden verdiğiniz örnekler, hükümetin tutumlarını aklamamakta, haklı çıkarmamaktadır.

Saygılarımla

- [Dış Siyasa](#) [2]
- [Güncel](#) [3]

Kaynak URL (05/05/2024 - 11:44 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/bir-baska-suriye-analizi-ne-babasi-ne-de-oglu>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/gamze-gungormus-kona>

[2] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>